

Gradnja mini-hidroelektrane „Pakleštica” na reci Visočici u Parku prirode „Stara planina”, na teritoriji opštine Pirot, uzburkala je javnost. Meštani 15 mesnih zajednica Stare planine ujedinili su se u cilju zaštite svojih reka.

Prostornim planom opštine Pirot iz 2011. godine predviđena je izgradnja čak 58 MHE - novih elektroprivrednih objekata, od kojih su neki predviđeni na lokacijama u režimu drugog stepena zaštite, sa obrazloženjem da su „najveći broj predloženih elektrana protočne i rade na sezonskim velikim vodama pri otapanju snega i u kišnom periodu”. Takođe se kaže da se izgradnjom ovih elektrana ne bi remetili tokovi reka i vodotokova, a i da bi MHE obezbedile električnu energiju za buduće turističke objekte na Staroj planini, koja se u narednom periodu opredeljuje za značajan razvoj turizma u Srbiji.

Navedene tvrdnje kojima se podržava izgradnja MHE, po rečima stručnjaka, „ne drže vodu”, jer bi postupanje po ovom planu dovelo do nepovratnih posledica po životnu sredinu, bez ikakvih koristi za lokalno stanovništvo, stoji u pismu dekana Šumarskog fakulteta u Beogradu prof. dr Ratka Ristića, koje je uputio gradonačelniku Pirotu mr Vladanu Vasiću, Skupštini grada Pirotu i predstavnicima mesnih zajednica Stare planine.

Neposredan povod za profesorovo obraćanje bila je sednica republičke revizione komisije o prihvatanju projekta Izgradnja MHE „Pakleštica” na reci Visočici, u okviru zaštićenog prirodnog dobra Park prirode „Stara planina”. Kao član Komisije za projekte od značaja za republiku, pri Ministarstvu za građevinarstvo, saobraćaj i infrastrukturu, Ristić je imao priliku da se upozna sa tehničkim i pratećim dokumentima, i zbog toga je istakao da je projekat neprihvatljiv i podneo primedbe sa obrazloženjem. Isti dokument, kako ističe, dostavio je i Ministarstvu zaštite životne sredine, Zavodu za zaštitu prirode Srbije, kao i upravljaču Parka prirode „Stara planina” i JP „Srbijašume”.

Profesor Ristić obratio se i javnosti otvorenim pismom povodom „epidemije” gradnje malih hidroelektrana na teritoriji Srbije, posebno na području Parka prirode „Stara planina”, čiji se veliki deo nalazi na području Pirotu.

Tako je i izgradnja MHE „Pakleštica” planirana u parku prirode, u drugoj zoni zaštite, suprotno Uredbi o zaštiti, kojom je propisano da se na površinama pod režimom zaštite drugog stepena zabranjuje izgradnja, sem rekonstrukcije i održavanja elektroprivrednih, vodoprivrednih i šumskih objekata. Dakle, nema pomena o izgradnji novih objekata.

Pomenuta MHE na reci Visočici bila bi najveća od svih planiranih mini-elektrana, a njenom gradnjom reka bi nizvodno od sela Rsovci bila gurnuta u dva kilometra dugu cev, kojom bi voda zaobišla Vladikine ploče, nezvanično najlepší rečni kanjon Srbije.

- Reci, klisuri i svem živom svetu bio bi ostavljen takozvani biološki minimum vode, koji u praksi često biva manji i od 10 odsto protoka. To bi, izvesno, potpuno degradiralo čitav ekosi-

stem i dovelo do nanošenja rečnog taloga (mulja, peska) i oplićavanja virova u kojima žive potočne pastrmke, jedinstvene u svetu. Ipak, početkom ove godine pojavile su se naznake da će se od ove sulude ideje odustati - reklo nam je Aleksandar Jovanović Čuta, ispred svojih udruženih Staroplaninaca.

Razlog za optimizam je rešenje koje je potpisao Goran Trivan, ministar zaštite životne sredine, kojim se postupak davanja saglasnosti na studiju o proceni uticaja za MHE „Pakleštica“ vraća na početak. Ovo je obrazloženo velikim nedostacima u studiji, poput toga da su potpuno izostavljene zaštićene vrste potočna pastrmka i potočna mrena, kao i strogo zaštićena vrsta potočni rak, kao i uticaj MHE na njih.

Suprotno tome, Republička reviziona komisija je u tesnom glasanju (8:7) odlučila da se sa projektom MHE „Pakleštica“ nastavlja. Većina prisutnih nije uzela u obzir reči prof. dr Ratka Ristića, koji je iz ugla stručnjaka ukazivao na posledice po životnu sredinu.

Od predviđenih 58 MHE na području Stare planine, 20 ih je dobilo dozvolu za gradnju. Meštani, kako su nam rekli, već dve godine pokušavaju da o tome razgovaraju sa prvim čovekom Pirota mr Vladimirom Vasićem, kako bi dobili njegovu podršku u borbi za zaštitu reka, ali ih on nikada nije primio. Nadležni u opštini rekli su za „Politiku“ da sve rade u skladu sa zakonom, a da, kad je reč o MHE, samo sprovode odluku koja se donosi na višoj instanci.

- Izgradnja MHE donosi korist jedino pojedincima i interesnim grupama.

Investitori su uglavnom privatne kompanije, koje imaju jasan interes: od trenutka puštanja MHE u pogon, proizvedena električna energija isporučuje se Elektroprivredi Srbije, koja proizvođačima plaća povlašćenu cenu od 10,6 do 13,93 evrocenata po kilovat-času proizvedene energije, a sve to na kraju ide na teret građana, jer se računi za potrošenu električnu energiju u svakom domaćinstvu u Srbiji opterećuju sa 0,093 dinara po potrošenom kilovat-času. Dakle, interesne grupe i pojedinci ostvaruju ogromnu materijalnu korist, nanoseći veliku ekološku štetu u zaštićenim prirodnim područjima, a sve to plaćaju građani Srbije - kaže se u otvorenom pismu prof. Ristića, uz napomenu da je dovoljno pogledati primere Jošaničke reke podno Kopaonika, Bistrice u okolini Nove Varoši i Crnotravske reke na Staroj planini, da bi se razumele katastrofalne ekološke posledice gradnje MHE.

Reka odnela opremu

Nabujala Rakitska reka po drugi put je zbrisala gradilište MHE, odnevši sa sobom pumpe, cement, drvenu građu, ali i deo puta. Meštani već počinju da ispredaju priče o „Zidanju Skadra na Bojani“, u nadi da će investitor iz Beograda, koji je u Babušnici 2015. godine konkurisao i dobio potrebne dozvole za izgradnju elektrane, odustati od borbe sa rekom. Sami meštani nisu uspeali da se izbore za reku, koju investitor namerava da cevima u dužini od 2.600 metara preseli do mašinske zgrade u susednom selu Zvonce.

Srbija; Meštani Stare planine ujedinjeno protiv mini-elektrana

Izvor: politika.rs